

**Súlyos Iparibaleset-elhárítási Védekezési Munkabizottság,
KKB Veszélyhelyzeti Központ Közös Gyakorlása
Budapest, 2006. december 13.**

**Súlyos ipari baleseti eseménysorok, lehetséges
hatások és következmények bemutatása**

Dr. Vass Gyula t. ezredes

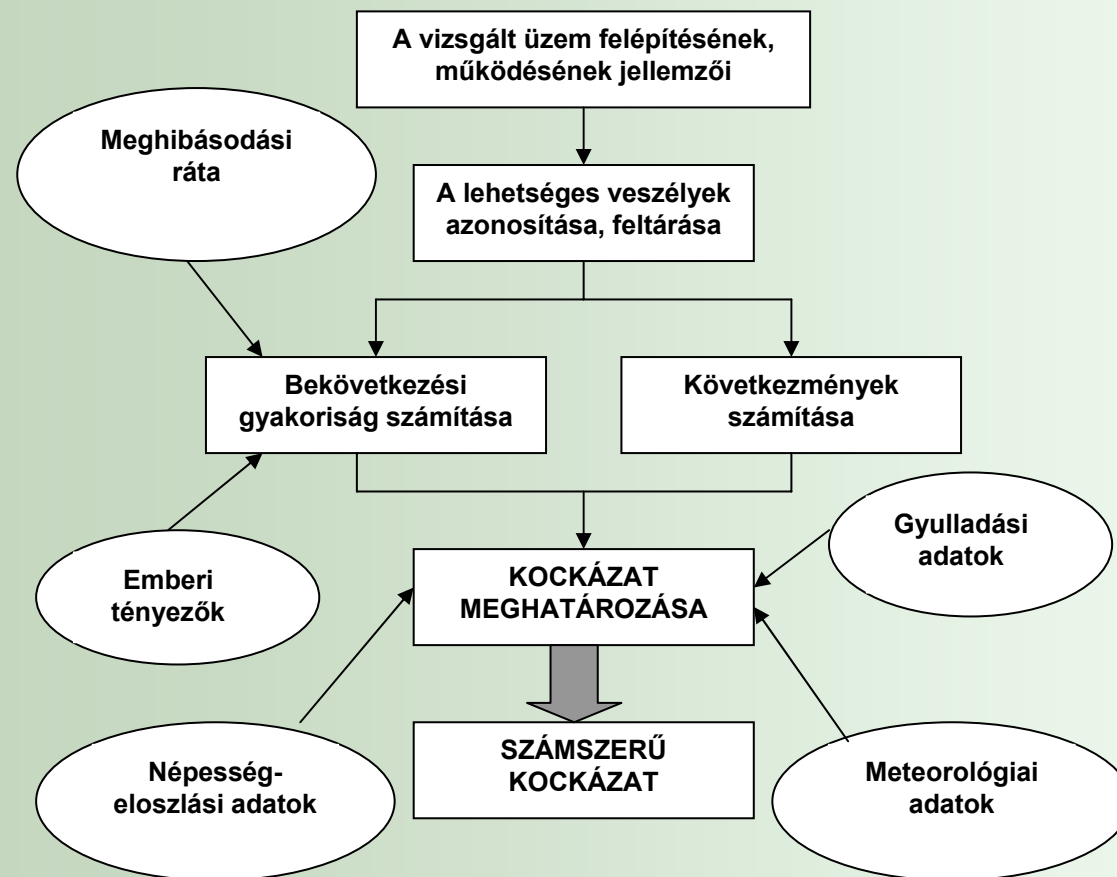
főosztályvezető

Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság

Ipari Baleset-megelőzési és Felügyeleti Főosztály

A kockázatelemzés megvalósításának lépései

FOLYAMAT

**Veszély
azonosítás**

**Csúcsesemények
meghatározása
(okok,
gyakoriságok)**

**Következmény
elemzés**

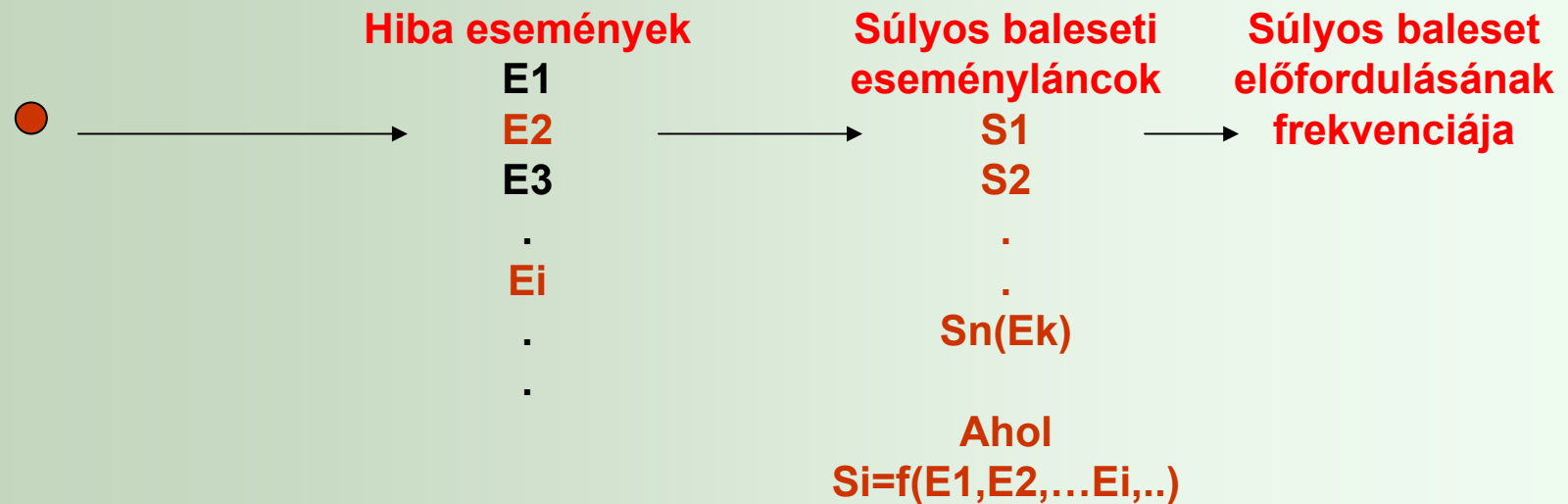
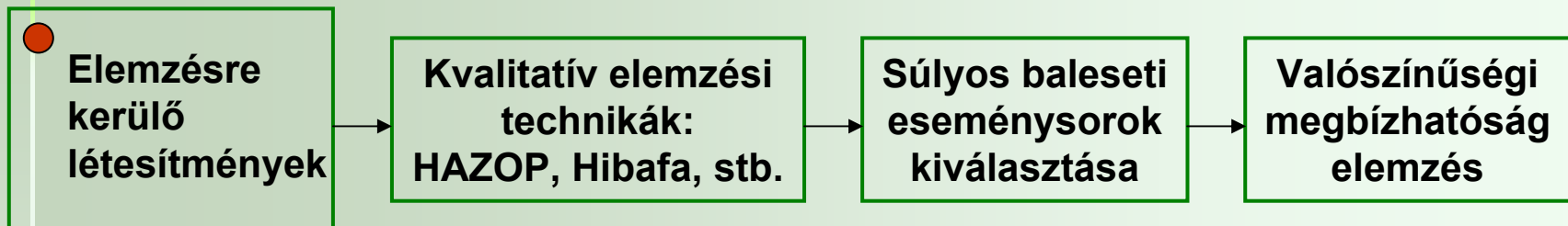
**Hatás
elemzés**

**Kockázat
meghatározása**

KOCKÁZAT ELEMZÉS

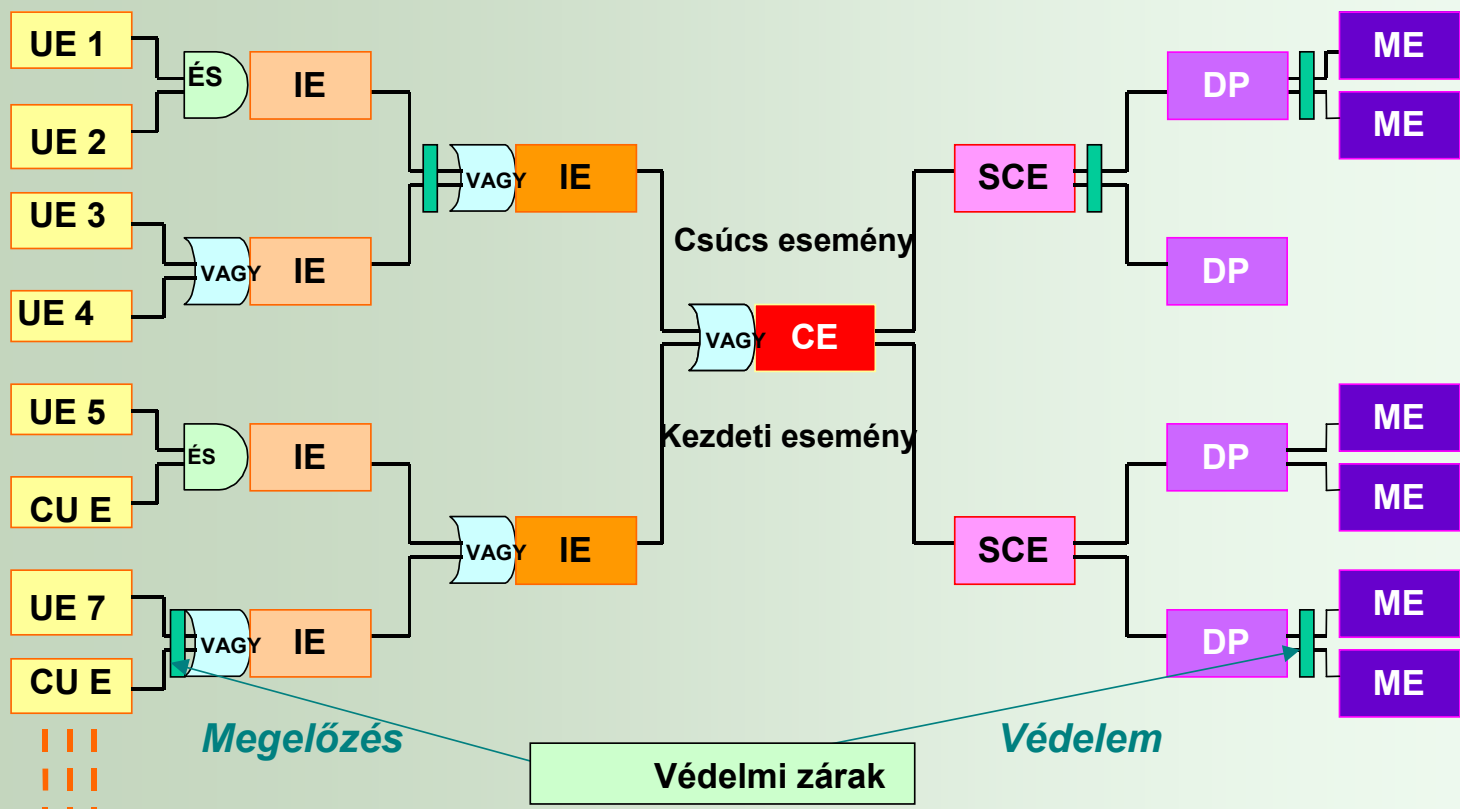
Veszély azonosítás

Veszély azonosítás - módszerek

Elemi hiba események

Lehetséges kimenetek

Hibafa

Eseményfa

FOLYAMAT

**Veszély
azonosítás**

**Csúcsesemények
meghatározása
(okok,
gyakoriságok)**

**Következmény
elemzés,
értékelés**

**Hatás
elemzés**

**Kockázat
meghatározása**

KOCKÁZAT ELEMZÉS

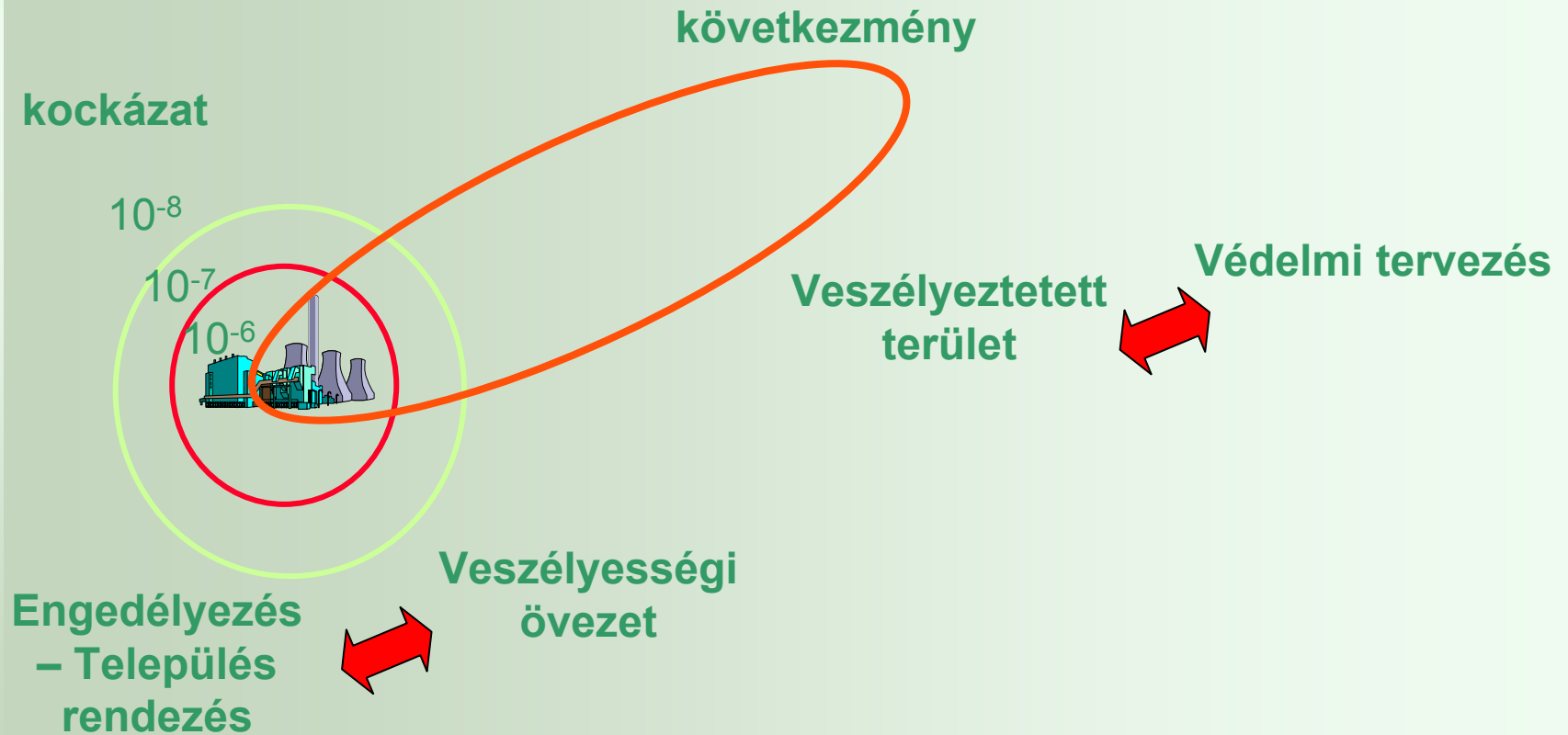
A következmények értékelése

A következmények értékelése azt jelenti, hogy meghatározzuk:

- a terjedési távolságot, hatásterületet
- a lehetséges következményeket
- a károsító hatások mértékét a lakosságra és az anyagi javakra

Következmények - kockázatok

A következmények értékelésének rendje

Meghatározzuk:

- **Mérgező anyagok** esetében különböző jellegű koncentrációkhoz kötve meghatározzuk a felhő terjedési mélységét, a szélességét, a magasságát, a felhő átvonulás idejét (expozíció).
- **Éghető gázok** esetében a robbanási koncentrációk határértékek terjedési távolságait, FRH, ARH, ARH/2 értékeket vesszük a számítás alapjául.
- **Robbanás** esetén a túlnyomási értékeket.
- **Éghető folyadékok** égésekor a hősugárzás különböző értékeihez kötött távolságokat.
- Meghatározzuk végül a vizsgált ponton az **elhalálózás valószínűségét, sérülés, rombolódás mértékét.**

A forrásban levő
folyadék kigyullad

Kiömlés

Kiömlési seb. és
időtartam meghat.

Kifolyás

Gőz/gáz kiáramlás

A folyadék (gáz) nem gyullad ki
azonnal

**BLEVE
hatásainak
szám.**

Tócsa felület
számítása

A tócsa kigyullad

A tócsa párolog

A gáz közvetlen
légtérbe jutó
részének meghat.

Lángcsóva alakul ki

**A tócsatűz káros
hatásának meghat**

Tócsapárologás
meghatározása

**Lángcsóva káros
hatásának meghat.**

Az éghető anyag ΔT
idő múlva gyullad ki

Mérgező anyag

**Mérgező
égéstermékek
veszélyének meghat.**

**Deflagráció és
detonáció
veszély meghat**

**Mérgező gőzfelhő
káros hatásának
meghat**

Következmények modellezése

- A kibocsátás modellezése
- Terjedés modellezése
- Következmények, veszélyeztető hatások számítása
- A hatások súlyosságának meghatározása

Szoftver szükséges

Modellezés menete

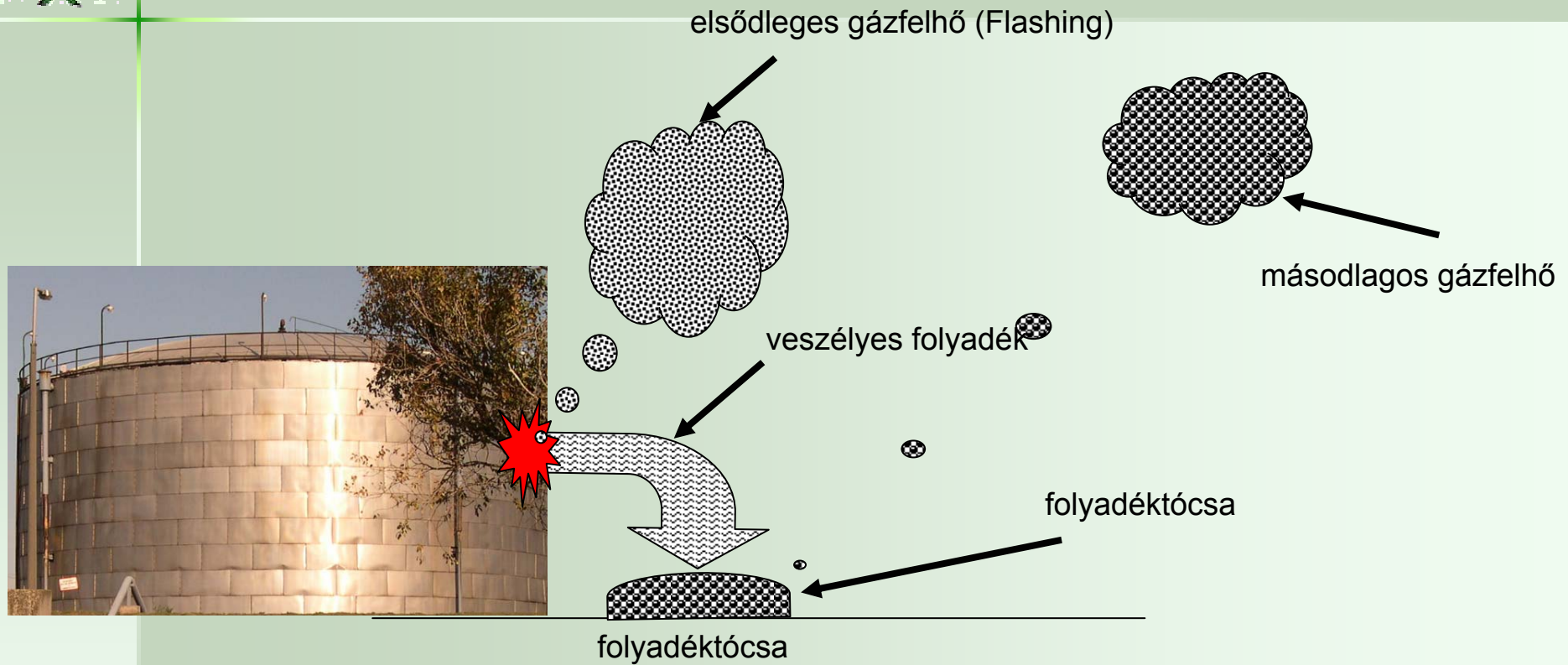
Kibocsátás számítások

Terjedés számítások

Tűz-, robbanás- és
mérgező hatások
számítása

Kibocsátás

Modellezés menete

Kibocsátás számítások

Terjedés számítások

Tűz-, robbanás- és
mérgező hatások
számítása

Terjedés modellezés

- Levegő elragadás
(turbulens/sűrű/szétterülő/Gauss)
- Felhő terjedési sebesség,
- Folyadék-tócsa képződés
- Tócsa elpárolgás és elragadás
- Felhő mozgása

Modellezés menete

Kibocsátás számítások

Terjedés számítások

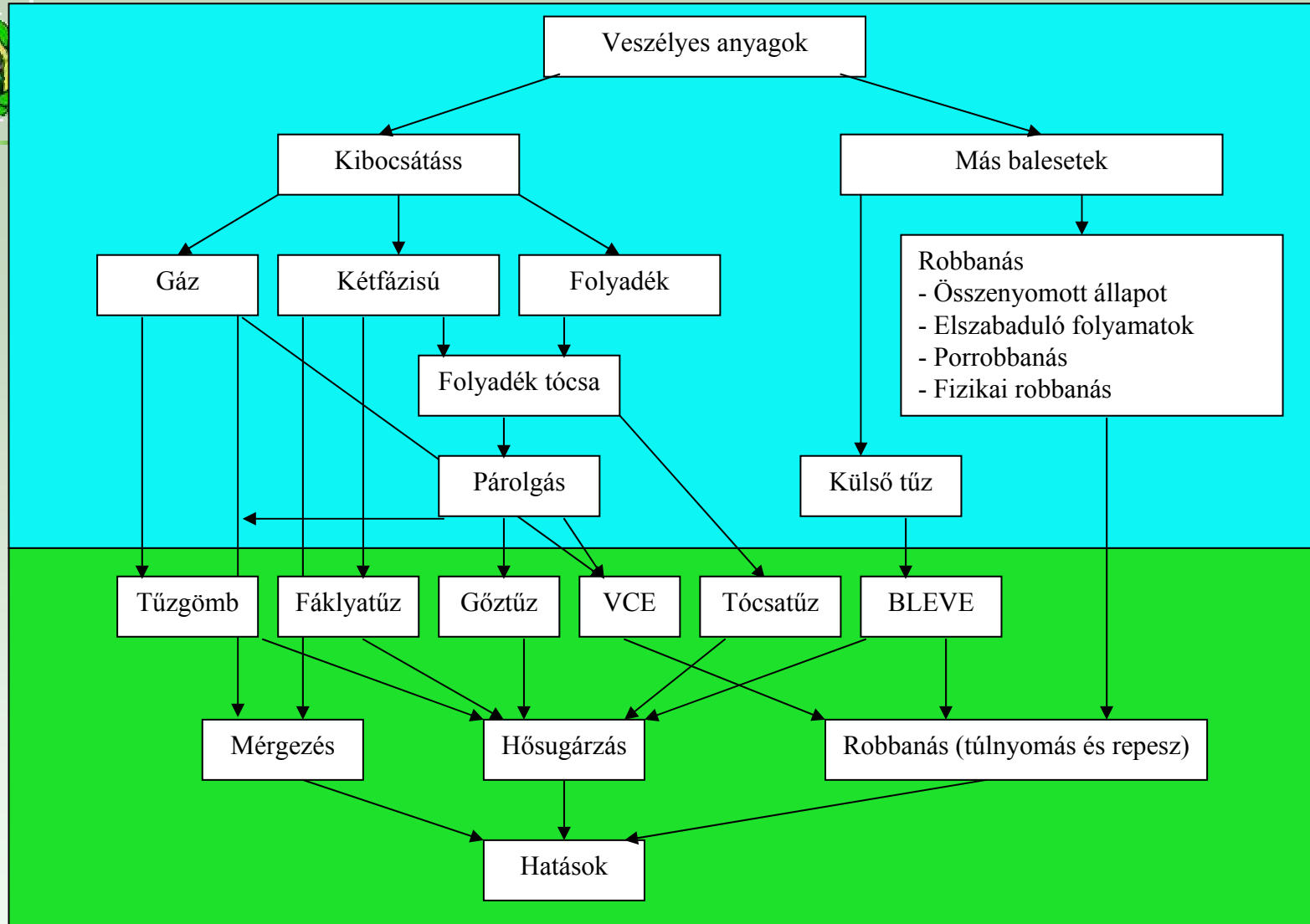
Tűz-, robbanás- és
mérgező hatások
számítása

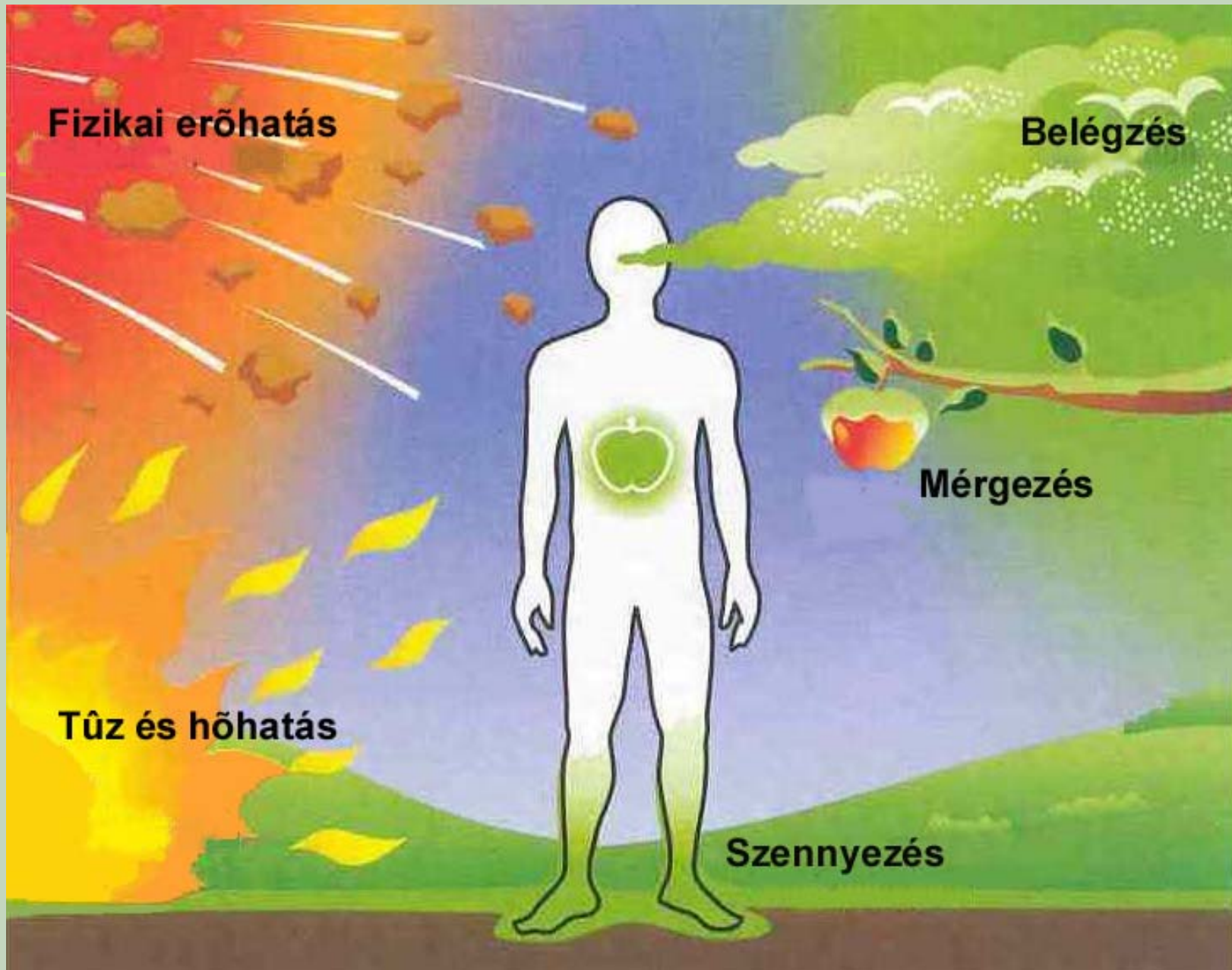

Eseménysor	Oka
Sugárláng (jet fire)	A nyomás alatt kiáramló éghető gőz/gáz azonnal begyullad.
Gőz/gáz felhő-robbanás (UVCE)	A nyomás alatt kiáramló éghető gőz/gáz késéssel gyullad be.
Gőz/gáz felhőtűz (deflagráció)	A éghető gőz/gáz felhő távoli gyújtóforrástól gyullad be.
Tócsatűz (korlátolt és nem korlátolt felületű)	A felszínen az éghető folyadék szétterül.
Forrásban lévő folyadék gőzrobbanása (BLEVE)	A gőz/gázrobbanást forrásban lévő folyadék okozza.
Mérgezőanyag (elsődleges, másodlagos) felhőjének terjedése	Gőz/gáz kiáramlása a tartályból, vagy folyadék tócsa párolgása.
Robbanóanyag egészének felrobbanása	Robbanás feltételeinek létrejötte (iniciálás).

Kibocsátás – terjedés – hatások

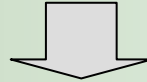
Hatások súlyosságának meghatározása

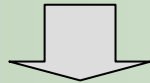

Fizikai erőhatás

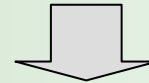
Robbanás

Lökés hullám

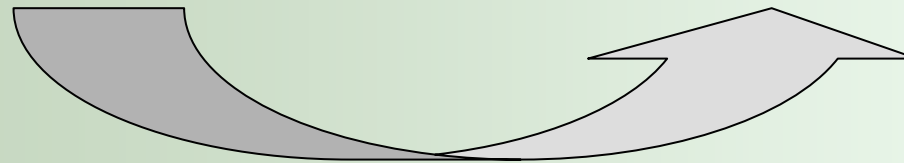

**Építmény
károsodás**

Személyi sérülés:

- Repeszhatás - 100 Joule
- Test, dobhártya, tüdő sérülés

2000. május 13. Enschede, Hollandia

21 ember meghalt
1000 ember megsebesült
400 m - es sugarú körön
belül az összes épület
megsemmisült.

2001. szeptember 21. Toulouse, Franciaország

29 ember meghalt (22 dolgozó)
több, mint 500 ház lakhatatlanná vált

2442 ember megsérült
több, mint 11 000 otthon megsérült

A teljes költség 10 - 15 milliárd FF

Pyro-Technic Kft. Törökbálint 2004. Augusztus 05.

3 FŐ ELHUNYT
10 FŐ MEGSÉRÜLT
70 épület károsodott
Közúti balesetek
8 gépkocsi károsodott

Tűz hatásai

PALOTA Környezetvédelmi Kft. 2004. 11. 01.

**300 m2 tűzfelület
ismeretlen vegyi
anyagok
robbanások**

Texas City, Texas BP

15 munkavállaló
halt meg

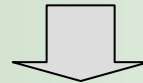

A tűz hőterhelése okozta a legtöbb kárt
A kár 1 milliárd dollár

Mérgezés hatásai

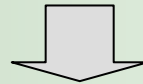
Mérgező anyag szabadba kerülése

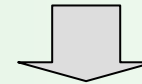
Mérgezés

**Szennyezett
tárgyakkal való
érintkezés**

**Közvetlen
mérgezés**

**Szennyezett
élelmiszer
fogyasztása**

1984. december 3. Bhopal, India

41 t metil-izocianát kikerülése
3598 halott
100000 ember mérgezése
200000 embert kitelepítése

1976. július 10. Seveso, Olaszország

2 kg dioxin kikerülése

600 embert kitelepítése

2000 ember dioxin mérgezése
(37000 érintett)

Körülbelül 10 négyzetmérföld földterület és növényzet
azonnal elszennyeződött

A helyben termesztett élelmiszer felhasználását több hónapra
megtiltották és a felső talajréteget el kellett távolítani és
elégetni

Állatállomány megsemmisítése (80.000 db)

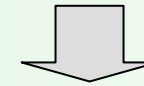
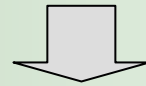
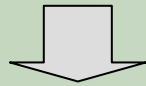
2005. december 11. Buncefield

Környezeti hatások

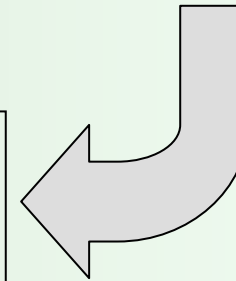
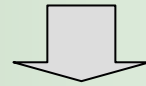
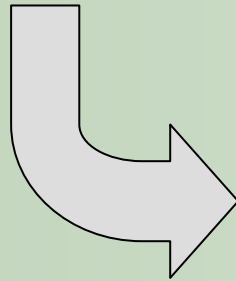
Veszélyes anyagok szabadba kerülése

Levegő szennyezés

Talaj szennyezés

Víz szennyezés

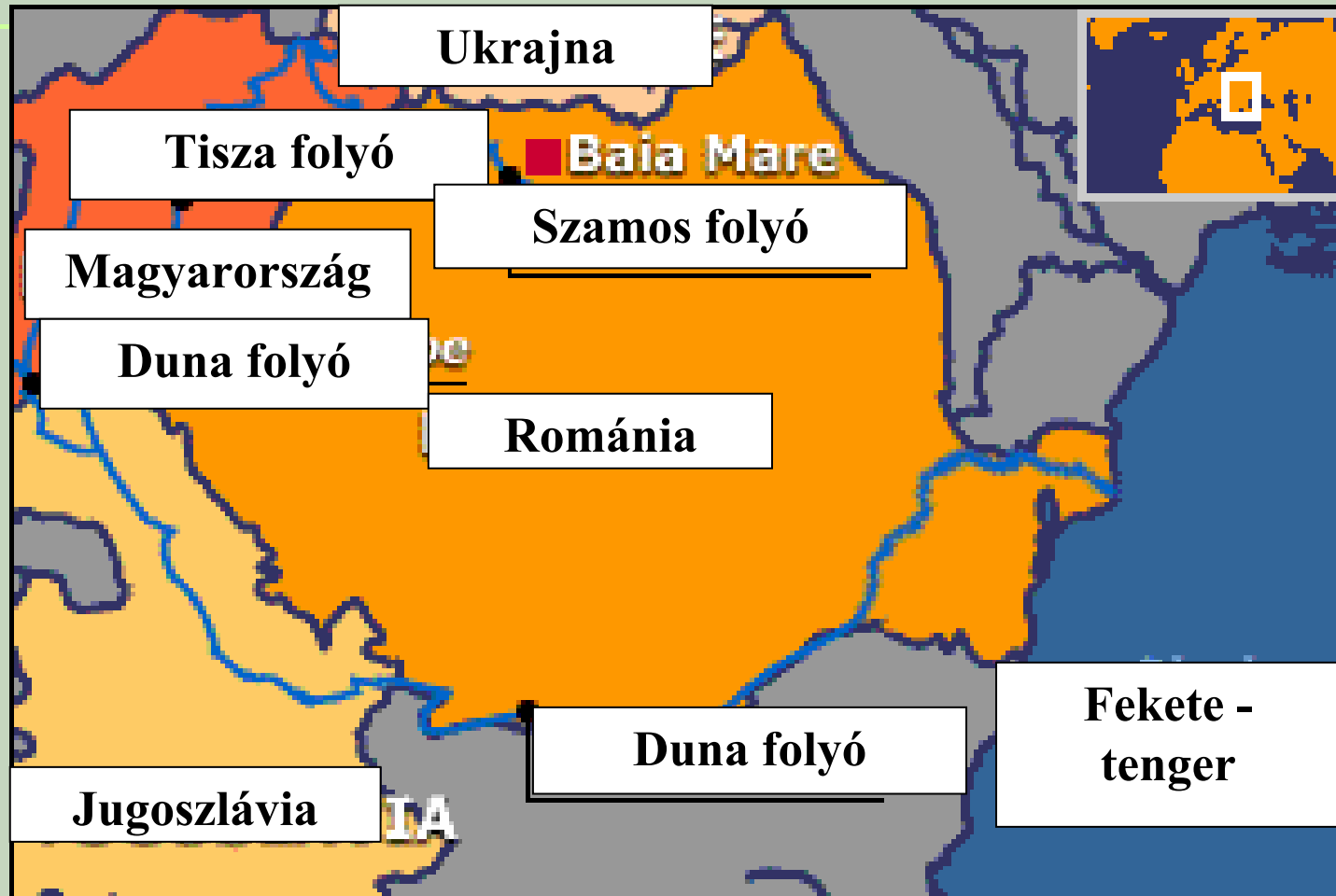

Személyi sérülés

(Ivóvíz szennyezés, bioakkumuláció!)

2000. január 30. Nagybánya, Románia

Nagybánya - a baleset

Közel 100 000 m³ magas cianid -, és nehézfém koncentrációval szennyezett víz ömlött ki egy vízgyűjtő medencéből

A szennyezés elérte a Zazar és a Lapos vízfolyásokat a Szamos/Somes folyó felső vízgyűjtő területén, és azt követően a Duna folyót.

A szennyezés nagyszámú növény - és állatfajt pusztított el a folyó rendszerekben.

Senki sem halt meg, vagy sérült meg súlyosan

A hatóságok gyors cselekvése megakadályozta a szennyeződés bejutását az ivóvízellátó hálózatba

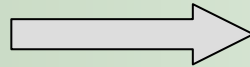
A 6 hónapos halászati tilalom súlyosan befolyásolta az ipart és a turizmust

Hatások súlyosságának meghatározása

Lökéshullám
Hősugárzás
Mérgező hatás

Emberi egészségkárosodás
(Környezeti károk)
(Anyagi károk)

Probit-görbe:

időben változó helyzetek kezelése
inkább a kockázatok számszerűsítésekor

Rögzített küszöbérték: konzervatívabb

mérgezés:

védelmi intézkedések tervezésénél

IDLH, ERPG, stb.

gőztűz:

ARH, ARH/2

tűzhatás:

másodfokú égés, stb.

túlnyomás:

dobhártya sérülés, stb.

Eseménysorok hatásai

Referencia eseménysor	Súlyos baleset hatása			
	Hősugárzás	Túlnyomás	Repeszhatás	Mérgező hatás
Tócsatűz	< 500 m			
Tartálytűz	< 500 m			
Fáklyatűz	< 500 m			
Tűzgömb	< 500 m			
Gőztűz	< 500 m			
Porrobbanás		< 1 km	< 1 km	
VCE (gázfelhő robbanás)	< 1 km	< 3 km	< 3 km	
BLEVE	< 1 km	< 5 km	< 5 km	
Mérgező felhő				< 15 km
Környezeti hatás (felszíni víz és levegő szennyezés)				< 500 km

Következmények szoftveres értékelése

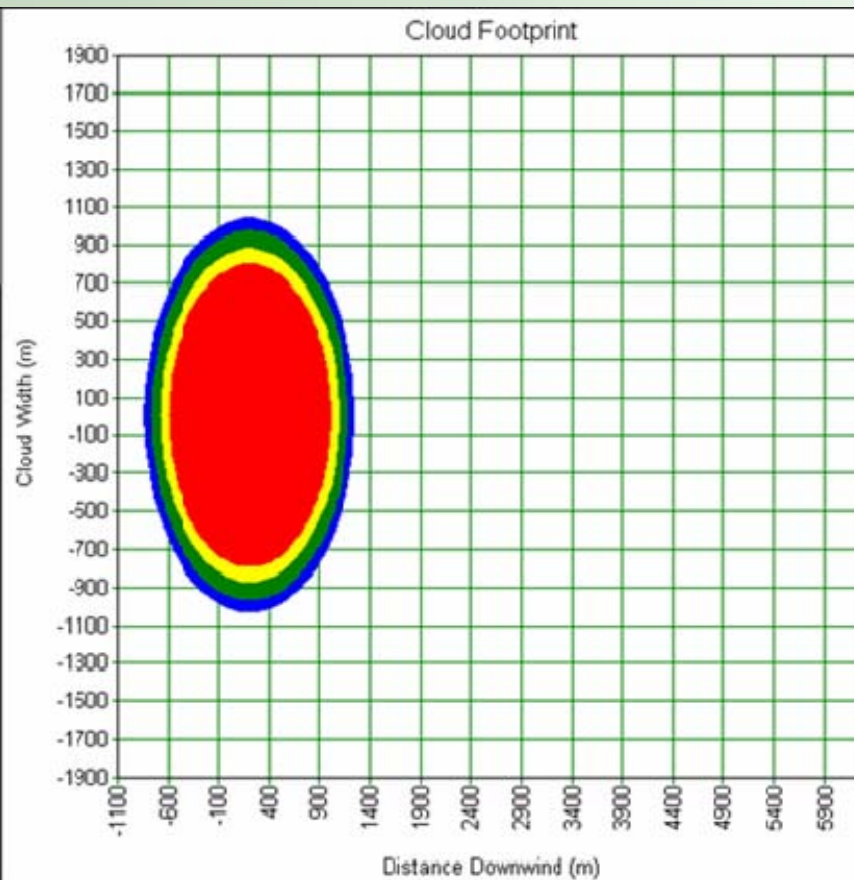
- Jelenlegi alkalmazások súlyos balesetek elemzéséhez
  - Nemzetközi szinten validált és verifikált szoftverek használata szükségszerű
  - Elvárás a kiáramlási modellek, levegőben való terjedés, tűz és robbanás eseteinek és hatásainak együttes kezelése, ugyanakkor a következmények mérőszámokkal történő együttes értékelésére történő alkalmazhatóság
- (CHARM (Radian corp.), PHAST (DNV Technica Ltd.), SUPERCHEMS (iMosaic), TRACE/SAFER (SAFER). SAFETI Professional (DNV) PHAST UK HSE (RISKAT))

Eredmények (példa)

Study Folder: PHAST
Example Study
Audit No: 6367
Model: Chlorine Rupture
Weather: F 1.5m/s
Material: CHLORINE
Averaging Time: Toxic(600 s)
Height: 0 m
Concentration
Time: 255.011 s

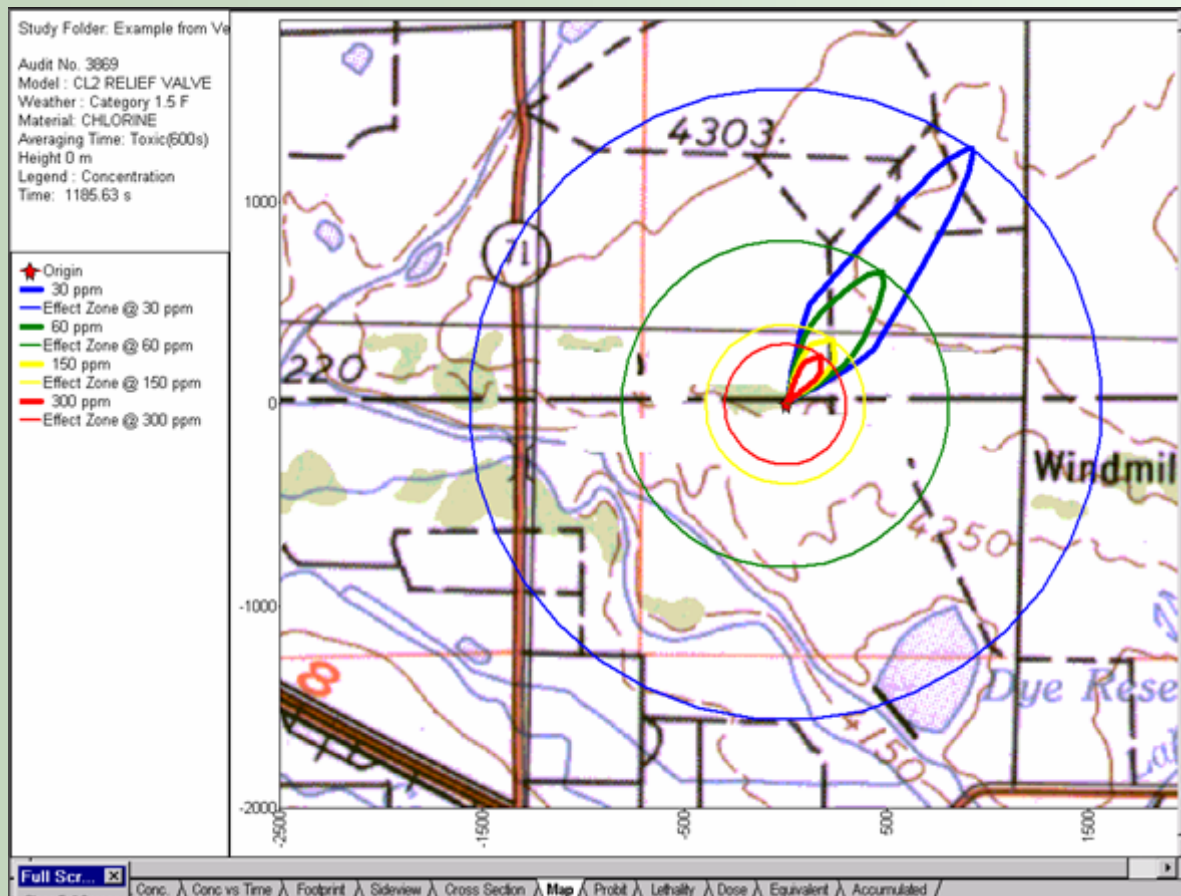
3.3945e+006m2 @ 30ppm
2.97815e+006m2 @ 60ppm
2.42703e+006m2 @ 150ppm
2.00995e+006m2 @ 300ppm

Felhő felülnézet:
A felhő szélessége
és a felhő
távolsága
szélirányban,
adott időnél.

Eredmények (példa)

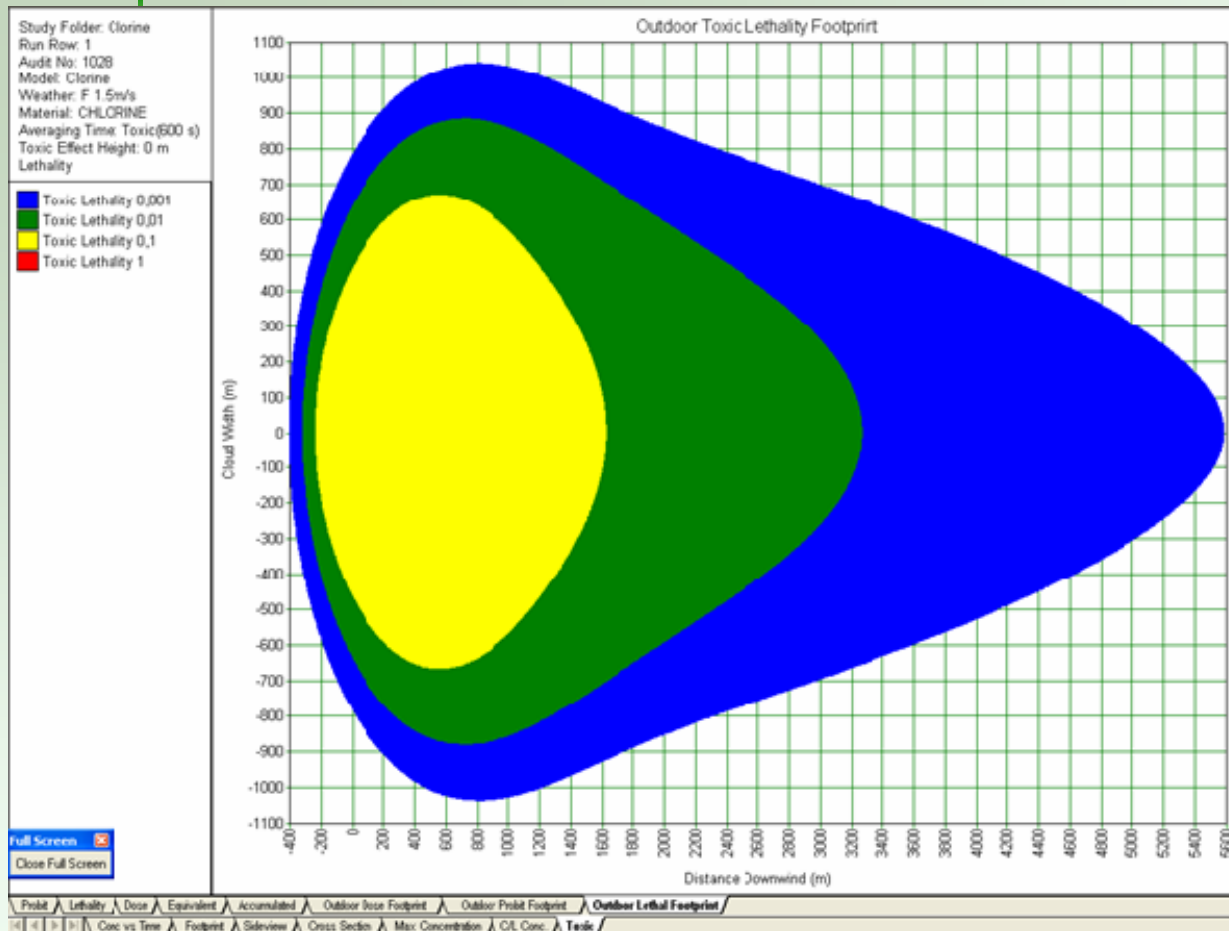

Felülnézeti
kép -
térképre
rajzolva

Eredmények (példa)

halálozási lenyomatok

Hősugárzás

Hőterhelés (kW/m ²)	Hatások
37,5	Elegendő ahhoz, hogy kárt okozzon a berendezésekben
12,5	Minimális energia, amely a fa meggyulladásához, a műanyag csövek olvadásához szükséges
9,5	8 s után fájdalomküszöb, 20 s után másodfokú égési sérülések
4.0	Fájdalom tűréshatárának elérése 20mp után.
1.6	Tűréshatár elérése 60mp után. A területen túl korlátozás nem szükséges.
0.7	A tűznek kitett bőr elvörösödik és hosszú kitettség esetén megég.

A hősugárzástól származó sérülések szintén elemezhetők Probit összefüggések használatával

A robbanás károsító hatása

Robbanási túlnyomásból származó károsodások

Hatások	Túlnyomás (mbar)
Erős hanghatás	2.7
Ablak törése, becsapódása, erős szél következtében	20
Házak részleges megsemmisülése	69
Sérülés határa	100
Dobhártya beszakadás	200
Károk épületben	275
Teli vasúti tartálykocsik felborulnak	483
Teli vasúti kocsik megsemmisülése, épületek teljes pusztulása	620
Épületek lehetséges teljes pusztulása, nehéz berendezések súlyos sérülése	690
Tüdő károsodása	1000

A mérgező gázfelhő károsító hatása

- Toxikus anyagi jellemzők - kitettség
- Mérgezési koncentráció határértékek kiterjedésének távolságai (ERPG szintek)
- Az időbeli átlagolás hatásainak figyelembevétele
- Számítással meghatározott Probit értékek $\Rightarrow$ Elhalálozás valószínűsége
- Sérülés számítása – hatósági állásfoglalás alapján

Környezeti hatások

- A következmény felmérés legkorszerűbb vegyi balesetekre kidolgozott modelljei a **légkörre** összpontosítanak (az emberi élet védelmére fordított kiemelt figyelem eredményeként)
- A környezeti károk egyéb területeket is magukba foglalnak:
  - Felszíni vizek (folyók)
  - Talajvíz
  - Termőtalaj
- Létezik pár modell, mely az ezen területekre bejutó vegyi anyagok sorsát részletezné, bár eredményeiket ritkán mérik fel

Köszönöm a megtisztelő figyelmüket!